

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

พรสุดา อินทร์सान

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Corresponding author: pornsuda.i@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

ความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม สร้างความท้าทายใหม่ให้กับระบบการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาสมรรถนะภาษาไทยสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีภูมิหลังทางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่าง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู 2) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเอง 3) เพื่อวิเคราะห์ผลการใช้นวัตกรรมฯ และ 4) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อนวัตกรรมฯ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักศึกษาวิชาชีพครูโครงการปกติและโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในรายวิชา 067311 หลักภาษาไทยในหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 61 คน โดยใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 หน่วย (40 ชั่วโมง) แบบประเมินสมรรถนะการพูดแบบทดสอบสมรรถนะการฟัง-ดู สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงบรรยาย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมีความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการพูดมากที่สุด รองลงมาคือ สมรรถนะการฟัง-ดู นวัตกรรมฯ ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนทบทวนหลักภาษา ขั้นค้นคว้าจากชุมชน ขั้นประมวลความรู้ ขั้นฟัง ดู และพูดนำเสนองานตน และขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้ยั่งยืน นักศึกษาวิชาชีพครูที่ใช้นวัตกรรมฯ มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการฟัง-ดู และพูด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความคิดเห็นต่อนวัตกรรมฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถใช้เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืนให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูในสถาบันการศึกษารูปแบบอื่น ๆ ได้ต่อไป

คำสำคัญ : 1. นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ 2. ชุมชนเป็นฐาน 3. การสร้างความรู้ด้วยตนเอง 4. นักศึกษาวิชาชีพครู

Learning management innovation to enhance sustainable Thai language learning competencies for pre-service teachers

Pornsuda Insan

Faculty of Education, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, Thailand

Corresponding author: pornsuda.i@cmu.ac.th

Abstract

The ethnic and cultural diversity of contemporary Thai society poses new challenges to the education system, particularly in developing Thai language competencies among pre-service teachers from varied linguistic and cultural backgrounds. This research aimed to: 1) assess the needs for strengthening Thai language learning competencies among pre-service teachers, 2) develop a learning management innovation integrating community-based learning with self-directed learning to promote sustainable Thai language competence, 3) evaluate the effectiveness of the innovation, and 4) examine students' opinions regarding its implementation. The sample included 61 pre-service teachers enrolled in both the regular program and the Kru Rak (Raksa) Thin Program at the Faculty of Education, Chiang Mai University, in the course *067311 Thai Language Fundamentals in the Basic Education Curriculum*. The innovation consisted of five learning units (40 hours total), incorporating speaking competency assessments and listening-viewing competency tests. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations. The findings revealed that pre-service teachers reported the highest need to enhance speaking competence, followed by listening-viewing competence. The developed innovation was rated as highly appropriate and was structured into five stages: 1) reviewing Thai language fundamentals, 2) conducting community-based inquiry, 3) synthesizing knowledge, 4) listening, viewing, and presenting individual work, and 5) reflecting on developmental outcomes for sustainability. Post-instruction mean scores for both listening-viewing and speaking competencies were significantly higher at the 0.05 level. Overall, participants rated the innovation at the highest level, indicating its potential as an effective tool for enhancing sustainable Thai language learning competencies among pre-service teachers in other educational institutions.

Keywords: 1. Learning management innovation 2. Community-based learning 3. Constructivism
4. Pre-service teachers

บทนำ

การสอนรายวิชาหลักภาษาไทย เป็นการสอนระเบียบแบบแผนของภาษาเกี่ยวกับลักษณะและโครงสร้างของภาษาไทย ระบบเสียง ระบบคำ ประโยคที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนส่วนใหญ่จึงมักจะไม่นิยมเนื้อหาที่เป็นหลักภาษาไทยและการใช้ภาษาเนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ค่อนข้างยากและไม่น่าสนใจ ดังนั้น ผู้สอนจึงควรเลือกใช้กิจกรรมที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้โดยออกแบบให้สัมพันธ์กับการใช้ภาษา ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยสอนให้สัมพันธ์กับภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันและไม่ควรมุ่งแต่สอนเนื้อหาหลักภาษาแต่เพียงอย่างเดียว เนื่องจากกฎเกณฑ์ของไวยากรณ์ไทยหรือที่เรียกว่าหลักภาษานั้น จะทำให้ผู้ใช้ภาษาเข้าใจและใช้ภาษาได้ถูกต้องเกิดประสิทธิภาพในการสื่อสาร ซึ่งความเข้าใจระเบียบแบบแผนโครงสร้าง ไวยากรณ์ และการเรียงรูปประโยคเป็นปัญหาที่ปรากฏมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่ไม่ได้เกิดปัญหาเฉพาะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย

นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภายใต้โครงการอนุรักษ์(ษ์)ถิ่น เป็นโครงการทุนพิเศษโดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ที่สร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล ที่มีใจรักในวิชาชีพครูได้เป็นครูรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพในโรงเรียนของชุมชน (Equitable Education Fund, 2025) มุ่งสนับสนุนแนวทางการศึกษาเพื่อความเสมอภาค และส่งเสริมเอกลักษณ์ของแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกนี้มีภูมิลำเนาทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย ชนเผ่ากะเหรี่ยง ม้ง ไทใหญ่ ปกาเกอญอ อาข่า ฯลฯ จากข้อมูลการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยสำหรับนักศึกษาในโครงการดังกล่าวตลอดระยะเวลา 3 ปี พบว่า ด้วยปัจจัยความแตกต่างและหลากหลายของกลุ่มผู้เรียนด้านชาติพันธุ์ และการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนี้ พบประเด็นปัญหาการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ปัญหาการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักภาษาไทยทางด้านการเชื่อมโยง คำศัพท์ การแปลความหมายจากการฟัง และการเชื่อมโยง หลักการด้านรูปประโยคในการสื่อสาร ตามลำดับ

ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนรายวิชา 067311 หลักภาษาไทย ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเล็งเห็นว่าการเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืนสำหรับนักศึกษา

วิชาชีพครูนั้นเป็นสิ่งสำคัญ และมีความเชื่อว่าการจัดการศึกษาที่ดีต้องเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาอย่างสมบูรณ์และเต็มศักยภาพของตน สามารถเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างอิสระบนพื้นฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของตนเอง ประกอบกับแนวทางการจัดการเรียนรู้สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ในประเด็น SDG 4: รับรองการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน (quality education) และ SDG 16: ส่งเสริมสังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (peace and justice strong institutions) นับเป็นแนวทางสำคัญยิ่งที่จะบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์

จากสภาพปัญหาด้านการเรียนรู้หลักภาษาไทย บนความหลากหลายของผู้เรียนดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนชื่นชอบการเรียนรู้ภาษาไทย สามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติ และเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
2. พัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
3. ศึกษาผลการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
4. สอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อนวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (community-based learning) เป็นแนวทางการศึกษาที่เน้นการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับบริบทของชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง แนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist theory) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง

การนำชุมชนมาเป็นฐานในการเรียนรู้นั้น ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมในชุมชน (Rittikoo, 2018)

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ เช่น การจัดการเรียนรู้วรรณคดีโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งผู้เรียนได้ศึกษาวรรณคดีผ่านการเยี่ยมชมสถานที่จริงในชุมชน ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม (Kamnuan, 2022)

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานยังสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของตนเอง แต่ยังช่วยอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคม พร้อมทั้งส่งเสริมความเข้มแข็งและความยั่งยืนของชุมชน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นที่รู้จักในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ทวีปแอฟริกา และเอเชีย ในชื่อว่า การเรียนรู้โดยการบริการสังคม (Service Learning: SL) เป็นรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและความต้องการของชุมชน (Flecky, 2011, as cited in Rittikoo, 2018) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นกลยุทธ์หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชน โดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐานให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างอาจารย์ ผู้เรียน และกลุ่มคนในชุมชน เช่น การศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การทำมาหากิน หัตถกรรม

การศึกษาพยาบาลแบบพื้นบ้านจากบุคคลและองค์กรในชุมชน

นอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในห้องเรียน Panich (2014, as cited in Rittikoo, 2018) กล่าวว่า กระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ ใช้การสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรและเข้าใจชุมชนมากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้และทักษะอย่างหลากหลาย เช่น การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม เจตคติที่พึงประสงค์ ตระหนักในความรับผิดชอบต่อส่วนหนึ่งของชุมชน รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และผู้เรียนจะได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งโดยการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและตามเป้าหมายที่กำหนดโดยชุมชน และสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก อันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นทฤษฎีทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้นโดย Professor Seymour Papert แห่ง M.I.T. (Massachusetts Institute of Technology) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หลักการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructionism คือ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความหมาย ซึ่งจะรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเอง ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก การเรียนรู้จะได้ผลดีถ้าหากว่าผู้เรียนเข้าใจในตนเอง มองเห็นความสำคัญในสิ่งที่เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า รู้ว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้าง และสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา บทบาทและคุณสมบัติที่ครูควรมีในการสอนแบบ Constructivism ในการสอนตามทฤษฎี Constructivism ครูเองนับว่ามีบทบาทสำคัญมากในการที่จะควบคุมกระบวนการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งครูที่ศึกษาทฤษฎีนี้ควรมีความเข้าใจในบทบาท คุณสมบัติที่ครูควรมี รวมทั้งทัศนคติที่ครูควรเปลี่ยนและสิ่งที่ต้องคำนึงถึงบทบาทของครู คือ ในการดำเนินกิจกรรมการสอน ครูควรรู้จักบทบาทของตนเองอย่างแจ่มแจ้ง ครูนับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้การสอนสำเร็จผล ดังนั้นจึงควรรู้จักบทบาทของตน ดังนี้

1) จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสม โดยควบคุมกระบวนการการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และคอยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่น

2) แสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนตามโอกาสที่เหมาะสม ต้องคอยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนและบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามแนวทางของทฤษฎี Constructivism โดยเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้จุดประกายความคิดและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยทั่วถึงกัน ตลอดจนรับฟังและสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้เรียนที่จะเรียนรู้เพื่อประจักษ์แก่ใจด้วยตนเอง

4) ช่วยเชื่อมโยงความคิดเห็นของผู้เรียนและสรุปผลการเรียนรู้ตลอดจนส่งเสริมและนำทางให้ผู้เรียนได้รู้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อผู้เรียนจะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (Rittikoo, 2018) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน : กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21 โดยระบุเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะใน 4 หมวดหมู่ คือ 1) วิถีทางของการคิด 2) วิถีทางของการทำงาน 3) เครื่องมือสำหรับการทำงาน และ 4) ทักษะสำหรับดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงที่จะนำพาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แนวทางหนึ่งคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระในบทเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน ผ่านการบูรณาการสาระความรู้ในหลายศาสตร์กับประเด็นปัญหาในโลกที่เป็นจริง และเป็นเรื่องใกล้ตัวในชุมชนและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

อีกทั้ง เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉะ และศศิธร คงอุดมทรัพย์ (Chamnancha & Kongudomsup, 2020) ได้ทำการศึกษา รูปแบบการเรียนการสอนแบบชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning: CBL) ชุมชนบางน้ำผึ้ง กรณีศึกษาของวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก พบว่า แนวคิดของการจัดการเรียนการสอนแบบ CBL ได้แก่ การสอนโดยใช้กิจกรรมและศึกษาปัญหาจากชุมชน และชุมชนนี้เหมาะสมกับการเรียนการสอนแบบ CBL สาขาวิชาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประชาชนยอมรับและให้การสนับสนุนระดับ

ปานกลาง ความเป็นไปได้ในการให้ชุมชนเป็นฐานการเรียนการสอนโดยรวมมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

ในขณะที่ Aprilianti (2024) ได้ศึกษาการใช้การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning: PjBL) และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) ควบคู่กับคอนสตรัคติวิสต์ ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการในการเขียน การคิด และการทำงานร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญ ยืนยันว่าการออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ผู้เรียนส่งผลดีต่อทักษะภาษา

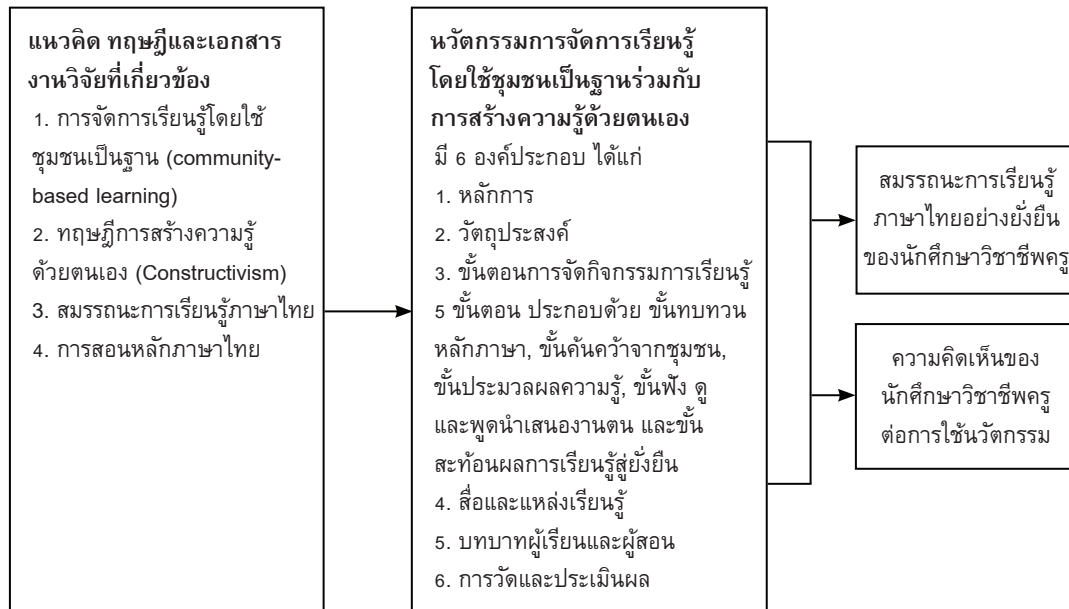
Çibukçiu (2025) ได้ศึกษาการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ต่อทักษะการแก้ปัญหา โดยทดลองในนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 143 คน เปรียบเทียบการสอนแบบดั้งเดิมกับคอนสตรัคติวิสต์ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการสอนที่เปิดโอกาสให้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการทำงานกลุ่มช่วยเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์

นอกจากนี้ เรวดี จันทรศิริมีโชติ (Janrasamichot, 2015) ยังได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยการประยุกต์ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึมสู่การเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 11 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 2 กิจกรรมการกระตุ้นด้วยปัญหา ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ขั้นตอนที่ 4 การหาคำหรือประโยคที่สำคัญ ขั้นตอนที่ 5 การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความคิด ขั้นตอนที่ 6 จัดระบบการทำงานและลงมือปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 7 ระดมความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ขั้นตอนที่ 8 ฝึกปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลและฝึกการแก้ปัญหา ขั้นตอนที่ 9 นำข้อมูลที่ได้อ่านเขียนหรือสร้างวิธีแก้ไขปัญหา ขั้นตอนที่ 10 ตรวจสอบความสมเหตุสมผลและขั้นตอนที่ 11 นำข้อมูลที่จัดระบบแล้วมาทำการวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป พบว่าประสิทธิภาพจากการใช้รูปแบบจากมากหาน้อย คือ ความรับผิดชอบต่อการเรียนของตน มีความรักการเรียนรู้ การมีมโนทัศน์ตนเอง ความสามารถใช้ทักษะพื้นฐานและทักษะการแก้ปัญหา การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีอิสระในการเรียนรู้ และการมองอนาคตในแง่ดี

จากงานวิจัยที่กล่าวไปข้างต้น เน้นรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับบริบทจริง โดยแนวทางที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน และแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

อันจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (pre experimental design) แบบกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลัง (one group pretest - posttest designs) แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 การทดลองใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยแต่ละระยะมีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (R1) โดยทำการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้รายวิชาหลักภาษาไทยและการส่งเสริมสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย 2 กลุ่ม คือ 1) นักศึกษา จำนวน 80 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายในการเก็บข้อมูลความต้องการจำเป็นด้วยการสอบถามความต้องการด้านรูปแบบการเรียนรู้และปัญหาสมรรถนะ

ภาษาไทยปัจจุบันที่ต้องการพัฒนามากที่สุด 2) นักศึกษาจำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบโควตาตามชั้นปีในการเก็บข้อมูลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการด้วยการสนทนากลุ่ม (focus group) โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสังเคราะห์ ลดทอนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จับประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ จัดหมวดหมู่ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การออกแบบนวัตกรรมในขั้นต่อไป

การออกแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน (D1) แบ่งเป็น 3 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นแรก รวมกับการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่ประยุกต์ใช้ในการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบนวัตกรรม ขั้นที่ 2 สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ คู่มือการใช้นวัตกรรม และขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และคู่มือการใช้นวัตกรรม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร

และการสอน ด้านภาษาไทย และด้านการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาระดับประถมศึกษา โดยใช้แบบตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การวิจัยระยะที่ 2 การทดลองใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน (R2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา จำนวน 61 คน ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 067311 หลักภาษาไทยในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน

การวิจัยระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิผลของนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ (D2) ผู้วิจัยดำเนินการประเมินประสิทธิผลของนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยการเปรียบเทียบสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยก่อนเรียนและหลังใช้นวัตกรรม และผลประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา จำนวน 61 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 067311 หลักภาษาไทยในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เครื่องมือ จำนวน 3 ชุด คือ 1) แบบทดสอบสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ 2) แบบประเมินสมรรถนะการพูด (rubric score) และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อนวัตกรรมจัดการเรียนรู้

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักศึกษาวิชาชีพครูต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้

ด้วยตนเองจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความต้องการจัดการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.08, S.D. = 0.34) โดยส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ควรใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน บูรณาการร่วมกับเนื้อหาในแต่ละกิจกรรม และกิจกรรมการเรียนรู้ควรหลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม (Mean = 4.78, 4.51, S.D. = 0.41, 0.50 ตามลำดับ)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยพบว่า ผู้เรียนต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านการพูด ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สมรรถนะด้านการฟัง-ดู

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน

เมื่อนำแนวทางการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยไปตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาจึงได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 หน่วยการเรียนรู้ ดังภาพที่ 2

ตอนที่ 3 ผลการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทย

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาด้วยการทดสอบค่า t แบบ Paired sample t-test พบว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยหลังการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองสูงกว่าก่อนการใช้นวัตกรรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยที่คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยหลังการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 24.44 และคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยก่อนการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 14.19 แสดงให้เห็นว่า นวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองสามารถพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทย รายละเอียดดังตารางที่ 1

ภาพที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน (ที่มา : Pornsuda Insan)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม

ประเด็นเปรียบเทียบ	คะแนนก่อนการใช้นวัตกรรมฯ (pre-test)		คะแนนหลังการใช้นวัตกรรมฯ (post-test)		t	p
	M	S.D.	M	S.D.		
สมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทย	14.19	3.54	24.44	1.92	-22.585	0.034

ตอนที่ 4 ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทย

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ จากการสอบถามและการสะท้อนผลการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาเห็นว่าวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองใน 5 ประเด็น คือ 1) นวัตกรรมทำให้นักศึกษารู้สึกสนุกสนานภาคเรียนที่ขึ้น 2) นวัตกรรมทำให้นักศึกษามีความมั่นใจในการพูดนำเสนอ และกล้าที่จะสื่อสารอย่างมั่นใจ 3) นวัตกรรมทำให้นักศึกษาเข้าใจหลักภาษาไทย 4) นวัตกรรมทำให้

นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และ 5) ตระหนักถึงการเรียนรู้ร่วมกัน โดยที่ไม่แบ่งแยก กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาทุกคนได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน ทำให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจวิธีการเรียนรู้ ลีลาและรูปแบบการเรียนรู้ของเพื่อนร่วมชั้นเรียน และสามารถมองเห็นถึงพัฒนาการที่เกิดขึ้นร่วมกันเป็นทีม

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ผู้เรียนต้องการพัฒนาสมรรถนะด้าน

การพูดในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สมรรถนะด้านการฟัง-ดู เนื่องจากการฟังและการดูเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ภาษา เป็นช่องทางหลักในการรับรู้ข้อมูลและความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น สื่อการเรียนการสอน รายการโทรทัศน์ หรือการสนทนากับผู้อื่น ดังที่ พรสุดา อินทร์สาน (Insan, 2023) กล่าวว่า การมีสมรรถนะในการฟัง-ดูที่ดีจะส่งผลต่อการเข้าใจภาษา การเข้าใจวัฒนธรรม และสามารถถ่ายทอดความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฟัง-ดูอย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลดีต่อสมรรถนะการพูดด้วย เนื่องจากการฟังช่วยให้ผู้เรียนได้รับภาษาและรูปแบบการพูดที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้เมื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ สอดคล้องกับ เอื้อมพร ทิพย์เดช (Thipdet, 2018) ที่กล่าวว่า การพูดเป็นกระบวนการสื่อสารที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ในทุกอาชีพ ดังนั้น ความต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านการฟัง-ดูในระดับมากที่สุดนี้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของผู้เรียนในการเสริมสร้างทักษะและความเข้าใจในการใช้ภาษาไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ รวมไปถึงการพูด การอ่าน และการเขียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถทางภาษาอย่างยั่งยืนในอนาคต

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษา รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมประกอบกับการสำรวจความต้องการจำเป็นด้วยการสอบถามความต้องการด้านรูปแบบการเรียนรู้และปัญหาสมรรถนะภาษาไทยปัจจุบันที่ต้องการพัฒนามากที่สุด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้หลักภาษาไทยในหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐานตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีแนวคิดพื้นฐานและสาระสำคัญขององค์ประกอบที่สะท้อนความสัมพันธ์ของทฤษฎีและการจัดการเรียนรู้หลักภาษาไทยสำหรับผู้เรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่และภาษาที่สอง หลักการเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทย หลักการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการของนวัตกรรม นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

2.2 เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน

2.3 เพื่อศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

2.4 เพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

3. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 ขั้นทบทวนหลักภาษา เป็นขั้นในการศึกษาและทบทวนความรู้เรื่องหลักภาษาไทยให้เกิดความถูกต้องแม่นยำที่จะนำไปสู่การต่อยอดเพื่อเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

3.2 ขั้นค้นคว้าจากชุมชน เป็นขั้นในการศึกษาค้นคว้าสำรวจชุมชนเพื่อคัดเลือกองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาของชุมชนที่สามารถนำมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ฐานชุมชน

3.3 ขั้นประมวลผลความรู้ เป็นขั้นในการนำความรู้เรื่องหลักภาษามาบูรณาการกับองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาของชุมชน กำหนดประเด็นบูรณาการชุมชน กิจกรรมการเรียนรู้ภาระงาน และการวัดประเมิน

3.4 ขั้นฟัง ดู และพูดนำเสนองานตน เป็นขั้นการฝึกสื่อสาร ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้ามา

3.5 ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้สู่ยั่งยืน เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการสะท้อนผลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

4. สื่อและแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ คลิปวิดีโอออนไลน์ที่ผู้สอนสร้างขึ้นตามหลักการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นสื่อเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและทบทวนเนื้อหาหลักภาษาไทย

ตอนที่ 3 ผลการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า หลังการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืน

สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะกรรมการทดสอบของนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการฟัง-ดู และการพูด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการออกแบบนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 หน่วยการเรียนรู้ มีการออกแบบเนื้อหาและเรียงร้อยสาระของหลักภาษาเข้ากับประเด็นเรื่อง (ธีม) จากชุมชนอย่างเหมาะสมทั้งเรื่องกระบวนการฝึกฟัง ดูและพูด และการวางลำดับเนื้อหาสาระจากความซับซ้อนจากง่ายไปยากจากหน่วยเล็กที่สุด คือ ลักษณะคำไทย ชนิดของคำ สู่เรื่อง การสร้างคำ การแต่งประโยค คำประพันธ์ และอิทธิพลภาษาต่างประเทศ ตามลำดับ อีกทั้งการใช้กระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มในขั้นตอนที่ 2 ค้นคว้าจากชุมชน เป็นขั้นการศึกษาค้นคว้าสำรวจชุมชนเพื่อคัดเลือกองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาของชุมชนที่สามารถนำมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ฐานชุมชน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจประเด็นหลักภาษาที่มีสู่ขั้นตอน 3 ประมวลผลความรู้ เป็นขั้นในการนำความรู้เรื่องหลักภาษามาบูรณาการกับองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาของชุมชน กำหนดประเด็นบูรณาการชุมชน กิจกรรมการเรียนรู้ภาระงาน และการวัดประเมิน เพื่อไปสู่ขั้นตอนที่ 4 ขั้นฟัง ดู และพูดนำเสนองานตน เป็นขั้นการฝึกสื่อสาร ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้ามา จากนั้นจึงวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนด้วยแบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วยกระบวนการฝึกฟังและดูการนำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าของเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ อย่างตั้งใจ ขณะเดียวกันจึงวัดสมรรถนะการพูดนำเสนอ (รายบุคคล) ไปพร้อมกัน ผลการเรียนรู้จากขั้นตอนการเรียนรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับ ชนาธิป พรกุล (Phonkun, 2011, pp. 80–85) ได้เสนอแนะวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับการสอนและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการใช้ภาษาในความเข้าใจเรื่องความหมายของคำ การจัดระบบคำ การเรียบเรียงประโยค สาระที่อยู่ในประโยค ภาษาที่ใช้เหมาะกับผู้ฟัง คือ ผู้ฟังฟังแล้วเข้าใจ โดยครูควรใช้วิธีอุปนัยเริ่มต้นจากข้อมูลหรือตัวอย่าง มุ่งเน้นให้นักเรียนศึกษาแล้ววิเคราะห์สรุปหลักเกณฑ์ทางภาษาด้วยตนเอง ทั้งนี้ ชนาธิป พรกุล (Phonkun, 2011, pp. 72–85) ยังได้อธิบายว่าวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการสอนการใช้ภาษาที่ครูควรใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้ภาษา ซึ่งจะเป็ข้อมูลใหม่หรือประสบการณ์ใหม่ที่ผู้เรียนจะสร้างขึ้นตามกระบวนการและโครงสร้างทางปัญญาตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ดังที่ วิลเลียม

ฤทธิคุปต์ (Rittikooop, 2018) ได้กล่าวถึงแนวการสอนและรูปแบบการเรียนการสอนที่อยู่บนฐานหรือสนับสนุนแนวคิดตามหลักทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) เป็นหลัก โดยจำแนกเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนที่ใช้เสริมสร้างผลการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความรู้สอดคล้องกับ ชนาธิป พรกุล (Phonkun, 2011, pp. 72–89) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ว่าทฤษฎีดังกล่าวมีรากฐานมาจากพัฒนาการทางเขาวินิปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) และวิกอตสกี (Vygotsky) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงการเรียนรู้ว่าเกิดขึ้นในบริบทที่ผู้เรียนสร้างความรู้ในขณะที่ได้รับประสบการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าผู้เรียนจะสามารถเข้าใจการจัดการเรียนรู้ได้อย่างถ่องแท้ก็ต่อเมื่อได้รู้จักสิ่งนั้นด้วยตนเองอย่างตื่นตัว และจัดกระทำกับข้อมูลใหม่ด้วยความรู้ที่มีอยู่ และถ้าข้อมูลใหม่ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับความรู้เดิมจะเกิดความขัดแย้งขึ้นในใจ และจะเกิดการแก้ไขเพื่อปรับความเข้าใจในข้อมูลให้ถูกต้องจะเป็นการมุ่งเน้นทักษะการคิด การทำงานกลุ่ม การสืบค้น การนำเสนอ และการนำความรู้มาใช้บริการสังคม ผ่านการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้ด้วยตนเองก็จะเป็นการเน้นการทำ ความเข้าใจหลักการของการเรียงคำและโครงสร้างของประโยคแต่ละชนิด เพราะเมื่อผู้เรียนเข้าใจก็จะสามารถอธิบายหลักการและนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติจริงหรือการทำแบบทดสอบได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งการพัฒนาต่อยอดความรู้สู่สาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนรู้จากลงมือปฏิบัติ อันแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจหลังการคิด-ทำ ที่ผ่านการสรุป ทบทวน และการปฏิบัติจริง ทำให้ความรู้อย่างคงทน สอดคล้องกับ ชนาธิป พรกุล (Phonkun, 2011, p. 71) เชื่อว่าจะกลายเป็นความจำระยะยาว และสามารถดึงความรู้มาใช้ได้เมื่อต้องการ ดังนั้น การใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู นับเป็นการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาอย่างสมบูรณ์และเต็มศักยภาพของตนเองสามารถเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างอิสระบนพื้นฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของตนเอง สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ในประเด็น SDG 4: รับรอง

การศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แก่ทุกคน (quality education) และ SDG 16: ส่งเสริมสังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตอนที่ 4 ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างยั่งยืนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการสะท้อนผลการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาเห็นว่านวัตกรรมจัดการการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองใน 5 ประเด็น คือ 1) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ทำให้นักศึกษารู้สึกสนุก บรรยากาศการเรียนรู้ดีขึ้น สร้างความสนุกสนานและส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนตามประสบการณ์ที่เป็นภูมิหลังของตนเอง มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและทำงานร่วมกันได้อย่างสนุกสนานและเต็มไปด้วยแรงจูงใจ 2) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจในการพูดนำเสนอ และกล้าที่จะสื่อสารอย่างมั่นใจ โดยเฉพาะการใช้เครื่องมือและเทคนิคที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการฝึกฝนทักษะการสื่อสาร เช่น การนำสถานการณ์รอบตัวมาช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกพูดอย่างปลอดภัยและไร้ความกดดัน 3) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษาเข้าใจหลักภาษาไทย การเรียนรู้ตั้งแต่หน่วยการเรียนรู้แรกที่เป็นหน่วยที่นำบริบทใกล้ตัว ง่ายต่อความเข้าใจและยกระดับเนื้อหา ความลุ่มลึก และหลากหลาย ทำให้นักศึกษาเห็นและเข้าใจหลักการใช้ภาษาไทยในบริบทต่าง ๆ เนื่องจากใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งยังมีการบูรณาการองค์ความรู้ในชุมชนซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของนักศึกษาแต่ละคน ทำให้นักศึกษาหลักภาษาที่มีความคล่องแคล่วและเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น 4) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการใช้วิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเน้นการมีส่วนร่วมกับสมาชิกทุกคนในห้องเรียน เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เป็นผู้ออกแบบและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 5) ตระหนักถึงการเรียนรู้ร่วมกัน โดยที่ไม่แบ่งแยก กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาทุกคนได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน ทำให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจวิธีการเรียนรู้ ลีลาและรูปแบบ

การเรียนรู้ของเพื่อนร่วมชั้นเรียน ตลอดจนเกิดเป็นพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม นักศึกษามีความคล่องแคล่วและความฉะฉานในการพูดสื่อสารในแต่ละกิจกรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักศึกษาเห็นประโยชน์และคุณค่าของนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ค้นคว้าสืบค้น วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากการลงชุมชน เพื่อคัดเลือกร่องความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (Rittikooop, 2018) ที่ได้ศึกษาและสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้ววางแผนและเตรียมการออกแบบการเรียนรู้ 2) ขั้วดำเนินการโดยใช้กลยุทธ์จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานประยุกต์กับการเรียนรู้ด้วยโครงการสู่การสะท้อนคิด และ 3) ขั้วประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายทั้งยังสอดคล้องกับ เอี่ยมพร หลินเจริญ (Lincharoen, 2011) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งพบว่าวิธีการพัฒนารูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำแผนการเรียนรู้ เครื่องมือวัดและประเมินผล การกระตุ้นให้ผู้เรียนให้ความสำคัญขององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ไปใช้ ผู้สอนควรเลือกประเด็นเรื่อง (ธีม) จากชุมชนที่มีเนื้อหาครอบคลุมกับเรื่องที่สอน เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหาขั้นต้นก่อนจะมอบหมายงานกลุ่มให้ผู้เรียนค้นคว้าตามความสนใจอย่างอิสระ
2. ระหว่างการวัดประเมินสมรรถนะภาษาไทยจากการฟัง-ดู ผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับแบบทดสอบที่เชื่อมโยงทั้งเนื้อหาหลักภาษา และเนื้อหาที่ผู้เรียนคัดเลือกมานำเสนอเนื่องจากมีผลต่อความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาหลักภาษาไทยของผู้เรียน
3. ในการนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ไปใช้ด้านการใช้ภาษา ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยให้ครอบคลุมทั้งทักษะฟัง ดู และพูด เพื่อเชื่อมโยงหลักวิชากับทักษะการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการออกแบบหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยให้ครบทุกด้าน หากพบว่านักศึกษามีความต้องการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ภาษาไทยในทุกด้าน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะภาษาไทยให้ครอบคลุม โดยเฉพาะกับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแรก และออกแบบนวัตกรรมให้มีหน่วยการเรียนรู้ที่มากขึ้นและหลากหลาย

2. เนื่องจากงานวิจัยนี้มีการวัดผลเฉพาะก่อนและหลังใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจยังทำให้ไม่เห็นพัฒนาการตามช่วงของหน่วยการเรียนรู้ของนวัตกรรม การวิจัยครั้งต่อไปหากมีการประเมินสมรรถนะเป็นช่วงของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และออกแบบการประเมินที่หลากหลาย จะทำให้เห็นผลของความเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากทุนพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2566

References

- Aprilianti, B. D. A. (2024). Teaching English writing for primary students: Constructivism views. **Journal of English Teaching**, 10(3), 255–265. <https://doi.org/10.33541/jet.v10i3.6067>
- Çibukçiu, B. (2025). The impact of constructivist methods on students' mathematical problem-solving. **Discover Education**, 4(1), Article 83. <https://doi.org/10.1007/s44217-025-00475-w>
- Chamnancha, B., & Kongudomsup, S. (2020). The study of community based learning: Bang Numphueng community, case-study of Southeast Bangkok College (การศึกษารูปแบบการเรียนการสอนแบบชุมชนเป็นฐาน : ชุมชนบางน้ำผึ้ง กรณีศึกษาของวิทยาลัยเซาธ์อีสท์ บางกอก). **Southeast Bangkok Journal (Humanities and Social Sciences)**, 6(1), 37–49. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SB_Journal/article/view/186809/163620
- Equitable Education Fund. (2025, March 14). **The “Kru Rak (sa) Thin” project and the Equitable Education**

Fund (EEF) have been recognized by UNESCO as initiatives that promote linguistic equity (โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่นและ กสศ. ได้รับการยอมรับจาก UNESCO ว่าเป็นโครงการที่ส่งเสริมความเสมอภาคด้านภาษา). <https://www.eef.or.th/news-140325-2/>

- Insan, P. (2023). Rhetoric for education: The art of using language as a key to communication (วาทวิทยาเพื่อการศึกษา ศิลปะการใช้ภาษาคือทักษะสำคัญของการสื่อสาร). In A. Sipitakiat, T. Arinta, J. Sithi, & K. Thungkaew (Eds.), **CMU 21st century learning report : Humanities and social sciences** (รายงานฉบับสมบูรณ์ผลโครงการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ประจำปีการศึกษา 2565 กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) (pp. 187–193). Teaching and Learning Innovation Center, Chiang Mai University. https://www.info.tlic.cmu.ac.th/_files/ugd/feedef_a18a3f0ab0ae4b5899db958914a03a63.pdf

- Janrasamichot, R. (2015). **Developing a self-directed learning instructional model of Mathayomsuksa 3 students by applied Constructivism theory to learning with research process** (การพัฒนารูปแบบการสอนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการประยุกต์ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม สู่การเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย) [Doctoral dissertation, Burapha University]. Burapha University Research Information. <https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/10612>

- Kamnuan, S. (2022). **Community-based literature criticism learning management: A case study of Lilit Talaeng Phai and Suwannadararam temple, Phra Nakhon Si Ayutthaya province** (การจัดการเรียนรู้วรรณคดีวิจิตรโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน : กรณีศึกษา เรื่องลิลิตตะเลงพ่ายกับวัดสุวรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา). Prasammit Demonstration School (Secondary), Srinakharinwirot University. <https://shorturl.asia/P9tJe>

- Lincharoen, A. (2011). **A development of the learning process model on studying community for**

finding the knowledge and local wisdom (Research report) (การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น)(รายงานการวิจัย).
Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University.

Phonkun, C. (2011). **Teaching the theory of thinking process and its application (การสอนกระบวนการคิด : ทฤษฎีและการนำไปใช้).** Chulalongkorn University Press.

Rittikoop, W. (2018). Community-based learning: Effective pedagogy strategies for teachers in the 21st century (การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน : กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21). **Graduate School Journal Chiang Rai Rajabhat University**, 11(3), 179–191. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/crrugds_ejournal/article/view/169135

Thipdet, U. (2018). **Speaking (ตำราเรื่อง การพูด).** Chotana Print.